

De NVSO Rommelpot

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR STRAATSBURG EN OMSTREKEN

ASSOCIATION NÉERL ANDAISE DE STRASBOURG ET SES ENVIRONS

Februari 2016, nr 1
130 leden

'De Rommelpot is een oud Nederlands muziekinstrument gemaakt van een aardewerk pot bespannen met e en varkensblaas waarin een stok gestoken wordt.'

In dit nummer:

p.1-2 Komende activiteiten (ook van het Département Néerlandais van de UvS en "Theo van Doesburg"):

- Borrel 26/02
- Lezing door T. Beaufils 17/03
- Ça swingue à l'Aubette 17/03
- Filmavond 21/04

p. 2 Andere activiteiten

p. 3 Gezegde/gedicht

p. 3-4 Voodoo museum, rondleiding

p. 4-6 De Nieuwjaarsreceptie

p. 7 28 januari gedichtendag

p. 8 Bezoek Koningspaar aan Frankrijk

p. 8-11 100 jaar Dada, Theo van Doesburg-dadaïst

p. 11 Ontstaan korps Mariniers

p.12-15 Trein tussen Nederland en de Elzas

p.15-18 Culturele tips

p. 18 Nederland en "Strasbourg mon amour"

p. 19 Einstein op een Leidse muur

p.19-20 Recycling...van alle tijden

p. 20 Colophon

Komende activiteiten

Lezing door Thomas Beaufils over een typisch Nederlands verschijnsel: de kijkdoos !

Overall op de wereld vind je miniaturen en talrijk zijn de voorbeelden van modellen in het klein: de Bonsai in Japan, de Santons in de Provence, het kinderserviesje, het poppenhuis, de modelspoorbaan.

Maar echt typisch Nederlands zijn de kijkdozen die onze landgenoten toveren uit oude schoenendozen waarbinnen ze met enig creatief plak- en knutselwerk een tafereeltje scheppen van een wereld vol van verbeelding.

In deze lezing zal Thomas Beaufils, met behulp van beelden en illustraties, de geheimen onthullen van dit unieke culturele verschijnsel dat zo kenmerkend voor de Nederlanders is.

En het geeft ons Nederlanders misschien ook de gelegenheid om te ontdekken wie wijzelf zijn?

Thomas Beaufils: is van huis uit ethnoloog. Hij was enkele jaren als universitair hoofdocent verbonden aan het Departement Nederlands van de Universiteit van Straatsburg. Hij is nu maître de conférences aan de Universiteit van Lille 3 en tevens Directeur van het Réseau Franco-Néerlandais.

Naast talrijke artikelen in o.a. Septentrion (revue voor franstaligen over de cultuur in Nederland en Vlaanderen), is hij auteur van o.a. 'La Hollande' en 'Les Belges' (éd. Le cavalier bleu, collection Idées Reçues), en 'La Flandre: Anvers, Bruges et Gand' (éd. Autrement). Welkom op deze lezing georganiseerd door het Departement Nederlands!

Verenigingsborrel

**26 februari 2016,
18:00, Café Brant,
Straatsburg**

**17 maart 2016,
9-11,
Universiteit van
Straatsburg, 22
rue Descartes,
gebouw "Le
Patio", zaal 3208**

Komende activiteiten

SOIRÉE DANSE

...ÇA SWINGUE À L'AUBETTE 1928

Venez danser le 17 mars 2016 à partir de 19h30 et voir des mini-métrages inédits à l'Aubette 1928 place Kléber 67000 Strasbourg!

ASSOCIATION THEO VAN DOESBURG

MUSEES DE LA VILLE DE STRASBOURG

INSA

Strasbourg.eu

entrée: uniquement sur réservation
tarif plein 7 euro p.p.
tarif réduit 5 euro p.p.
code vestimentaire: couleurs primaires et/ou style 1930

Au programme:
- bal pour tous dans la Salle des fêtes de l'Aubette 1928
- démonstrations de danses
- projection des mini-métrages produits par des étudiants de l'INSA, et remise de prix aux trois lauréats
- tirage au sort parmi les nouveaux membres de l'association Theo van Doesburg pour l'attribution d'un prix surprise
- petite restauration

Soirée organisée par l'association Theo van Doesburg avec la complicité de Lindy Spot.

L'association Theo van Doesburg a été créée en 1994 à Strasbourg, afin de donner une continuité à la présence de la culture néerlandaise dans la ville où l'artiste a donné le meilleur de lui-même. Si, dans un premier temps, la vocation de l'association a été de contribuer à la restauration complète de l'Aubette, elle s'engage désormais à faire revivre l'esprit de renouveau qui habite cette œuvre.

Rejoignez-nous!
vandoesburg.theo@gmail.com
<http://theovandoesburg.org>

Ça Swingue à l'Aubette 1928

Een activiteit van onze zustervereniging: Ça Swingue à l'Aubette 1928 op donderdagavond 17 maart, vanaf 19.30 tot.....

Dan zijn de drie zalen van de Aubette 1928 aan de place Kléber, evenals vorig jaar weer decor van een dansavond in stijl.

Dresscode: kom gekleed in Stijl, met kleren in primaire kleuren of geïnspireerd door de Roaring Twenties/de dertiger jaren.

Vanaf 19.30 uur bent u meer dan welkom bij een muzikale werveling in de stijl van de jaren '30, georganiseerd door de Association Theo van Doesburg.

Verder vermaak is te vinden in de filmzaal, waar een jury de winnaar bekendmaakt van korte ingezonden films door de studenten van de INSA (Institut National des Arts Appliqués). Ook is er een 'petite restauration'. Onder bezoekers die zich deze avond aanmelden als lid van de Association wordt een bijzondere Hollandse prijs verloot! De toegangsprijs bedraagt € 7, - per persoon, voor leden van de Association en studenten geldt een gereduceerd tarief. Toegang alleen na reservering, via vandoesburg.theo@gmail.com.

**17 maart 2016,
van 19:30,
Aubette 1928,
place Kléber**

Filmavond

Film, op donderdag 21 april om 20.00 bij Gerard de Boer: de berging (revisited) van de Russische atoomonderzeeër, de Koersk door het Nederlandse bergingsbedrijf 'Mammoet', in 2000.

Een regelrecht staaltje van 'Hollands Glorie' met thrillereffecten! De film is eerder vertoond in mei 2014. Zie de Rommelpot van juni 2014 (nr2) voor een verslag van de avond toen ook nog begeleid met

een introductie door Hans van der Werf, die de Mammoetdirectie kende door zijn toenmalige functie van Voorzitter van het (niet meer bestaande) scheepsmuseum 'Naviscope'. We herhalen de vertoning omdat verschillende leden die de eerdere vertoning misten hebben laten weten er in geïnteresseerd te blijven.

**21 april 2016,
20:00, bij Gerard
de Boer, 18, av.
du Général de
Gaulle**

Andere activiteiten

Koningsdag: zondag 1 mei, Schiltigheim.. noteer het alvast...

De fietsklassieker Straatsburg-Ulm vv, op zondag 8 mei.

Rondleiding door Fort Mutzig door 'onze' Henk Golz: dat wordt mei, preciese datum nog nader te bepalen.

U krijgt over deze activiteiten preciesere informatie in de volgende Rommelpot

Gezegde/gedicht

Het hangt er maar van af hoe je het wilt lezen..optimistisch of pessimistisch...berustend of strijdbaar... het kan allemaal met dit in steen gebeitelde gedicht/gezegde...

Impressie van ons bezoek aan het Voodoo museum

Op donderdagavond 4 februari kregen een twintigtal geïnteresseerden in het 'Chateau-Musée Vodou' in Straatsburg een initiatie in de Voodoo-cultuur en religie... de cultuur van het onzichtbare (=voodoo). Een goed idee van Paul de Coninck.

Het museum is gevestigd in een oude watertoren uit de Duitse tijd waar de grote locomotieven werden gelaafd.

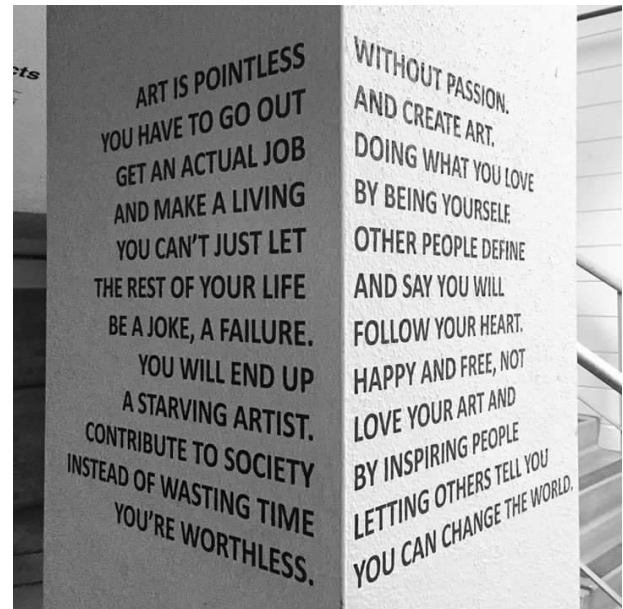
De relatie met de oorspronkelijke bestemming is nog zichtbaar: één van de vroegere water-citernen is harmonieus behouden gebleven in gesublimeerde vorm. Het museum is een initiatief van Marc Arbogast, de oud-directeur van de vroegere

Fischerbrouwerij.

Hij verbleef in zijn arbeidzame leven jarenlang in Afrika en heeft daar niet alleen een passie voor Voodoo ontwikkeld maar ook een prachtige verzameling van Voodoo parafernalia aan kunnen leggen, waarvan er 200 een plaats hebben in het Museum.

De beelden zijn vervaardigd door inwoners van Benin, Ghana, Togo en Nigeria waar de Voodoogodsdiens het meest intens wordt beleden, met enige uitwaaiing naar delen van Brazilië en de Caraïben.

Zij zijn gebruikt in de godsdienstritten die alle levensfasen omvatten... geboorte, huwelijk, initiatie, de dood en de zieletochten naar het bestaan na de dood.

De voorwerpen, grotendeels godenbeelden (met een krachtige uitstraling in de Voodoo-religie) en prachtige kleding zijn deels beschikbaar gekomen door het kerstenend werk van missionarissen en zendelingen waardoor de inheemse bevolking afstand deed van de objecten.

De beelden zijn allen overigens op Voodoo verantwoorde wijze gedeactiveerd alvorens in het museum te komen. Op één na: de krachtige en somtijds colerische godin Kelessi, vergezeld van haar kleinere echtgenoot Akpatcho.

Hun beelden bevatten onder meer magische kruiden, de resten van geslactofferde dieren en palmolie.

Het echtpaar, waarbinnen de vrouw de dienst uitmaakt dient regelmatig bediend te worden met gin en andere alcoholica naast kippenbloed en de resten van rituele dieroffers. Dit alles ook om Kelessi

met haar grillige karakter gunstig te stemmen zodat zij doet wat van haar hier verwacht wordt: het beschermen van het museum en alle bezoekers. Enkele onzer hebben ook daadwerkelijk ritueel geofferd, door zonder schoeisel en na het in de mond rondwalsen van een slok gin uit een in de linkerhand gehouden glas het echtpaar met gin te besproeien.

De voodoo-godsdienst is polytheïstisch en gaat uit van het aanvoelen van het onzichtbare, waardoor er ook anders naar de werkelijkheid wordt gekeken.

Alles wat ons overkomt, ziektes, natuurlijke catastrophes, persoonlijke drama's,

alles wordt bewerkstelligd door onzichtbare krachten, door de Voodoo-goden, zoals daar zijn..Legba, de onrustzaaiër, Ifa, de god van lot en noodlot, de snel woedende Hébieso, god van het vuur, Sakpata, de god van de aarde, Mami Wata de frivole en beeldschone godin van de zee en zo verder. Zij allen moeten geëerd en gespijst worden, zij moeten worden toegezongen en ook gekleed. Sommige goden hebben zelfs een voorkeur voor Hollandse genever, waar indertijd de Nederlandse schepen die op Indië voeren in konden voorzien. Kortom, anders dan in een monotheïstische godsdienst zijn deze goden heel menselijk met hun goede en slechte kanten.

En tegelijk werd door onze enthousiaste en deskundige rondleidster ook een fabeltje ontmanteld... het prikken van spelden in een pop teneinde een tegenstander schade toe te brengen is geen voodoo maar kitsch... het maakt geen deel uit van de Voodoo-riten.

Het museum is fraai ingericht met op de eerste twee etages vooral de rituele godenbeelden en religieuze voorwerpen en op de bovenste verdieping een kleurige, kaleidoscopische uitstalling van rituele kledij. Uw observant van deze mooie avond vond de kleding aantrekkelijker en levendiger dan bijvoorbeeld katholieke miskazuïvels.

Maar naast rondleidingen worden ook exposities georganiseerd en themadiscussies. U kunt ook dineren tussen de goden...'Diners avec les Divinités', in samenwerking met 'les Etoiles d'Alsace'.

Kijk eens op: www.chateau-vodou.com.

Hierna had Paul ook een mooie plek besproken in de Fischerstube in Schiltigheim, naast de oude brouwerij waar we alle indrukken gezamenlijk nog eens soepel hebben kunnen verwerken. Mooie, leerzame avond...dank aan Kelessi en aan Paul!

De nieuwjaarsreceptie van donderdag 7 januari

Op de ook dit keer weer goed bezochte receptie werden bestaande banden weer aangehaald of nieuwe gesmeed.

En ook dit jaar mochten we weer de gast zijn in de residentie van Ambassadeur Onno Elderenbosch. We zagen diverse nieuwe leden maar ook leden die door het jaar heen meer op afstand staan van de vereniging. Een mooie mix.

Maar dit keer onder het gesternte van een wereld die in korte tijd van aanblik is veranderd. Optimisme heeft plaats gemaakt voor de zorg over krachten die onze welvaart en politieke beschaving aantasten en voor stromen migranten/vluchtelingen die door aantal en cultuur inpassingsproblemen geven.

Het lijkt vooralsnog te ontbreken aan een collectieve overtuiging of een georganiseerde kracht voor een duidelijk en effectief antwoord op deze uitdagingen.

De omslag in de tijd was ook te merken in de dit keer anders, wat politieker getoonzette speeches van Ambassadeur Onno Elderenbosch en van onze voorzitter Frank van Lamsweerde.

Mede om deze reden (en ook voor wie er niet bij kon zijn) zijn beide speeches in deze Rommelpot opgenomen. De Ambassadeur sprak in het Frans om ook de enkele aanwezigen te bedienen die - voor dit jaar - nog even moeilijkheden met

het Nederlands hebben.

Ambassadeur Elderenbosch:

« Chers amis et membres de la communauté néerlandaise, monsieur le consul honoraire, soyez les bienvenus et bonne année 2016!

C'est une bonne tradition que l'Association Néerlandais et la Représentation des Pays-Bas organisent ensemble une réception en janvier à l'occasion du Nouvel An pour qu'on puisse se revoir et se souhaiter une bonne année.

2015 a connu de grandes tragédies, on se souvient notamment des attentats de Charlie Hebdo et des autres attentats terroristes à Paris et ailleurs en novembre.

L'année 2016 connaîtra sûrement de nouveaux problèmes, crises et tragédies, qui menacent notre démocratie et notre société. Dans cette période d'incertitudes et de remise en cause de nos valeurs européennes et des droits de l'homme, il faudra la force de notre conviction et notre unité européenne pour faire face aux dangers et aux menaces.

En outre, l'Europe doit faire face à des défis nouveaux comme l'arrivée massive des réfugiés en provenance de la Syrie et d'autres pays qui souffrent de la guerre et de problèmes économiques. Ces défis sont une épreuve énorme pour la stabilité de l'Europe et des principes fondamentaux comme celui de la libre circulation sont mises en cause.

Vous savez sûrement que les Pays-Bas assument dès le 1 janvier de cette année la présidence de l'Union Européenne. C'est une très grande responsabilité pour notre pays et notre gouvernement, qui aura comme tâche principale de sauvegarder l'unité européenne et de trouver le consensus face aux problèmes et aux défis d'aujourd'hui de migration et de sécurité, mais aussi la promotion de l'innovation et la création des emplois, ainsi que le renforcement de la zone euro et une politique efficace relative aux problèmes du climat et de l'énergie.

Comme le Parlement Européen se réunit une fois par mois à Strasbourg, notre Représentation Permanente auprès du Conseil de l'Europe accueillera un grand nombre des ministres qui se rendront à Strasbourg pour le Parlement Européen. Heureusement, le Conseil de l'Europe et l'Union Européenne sont devenus des partenaires proches dans la lutte contre la radicalisation et l'extrémisme et le Conseil de l'Europe joue un rôle important pour sauvegarder les droits de l'homme et l'état de droit dans toute l'Europe. Et là, il s'agit aussi des Droits de l'Homme de tous les réfugiés qui arrivent en Europe comme l'exigent la Convention européenne des droits de l'homme et les autres conventions internationales sur la protection des droits de l'homme.

Face aux difficultés d'aujourd'hui, c'est important que les gens se soutiennent, se réunissent et s'organisent pour faire face aux problèmes.

C'est pour cette raison que je suis convaincu que la communauté néerlandaise en Alsace continuera à jouer en 2016 son rôle de rassemblement amical des Néerlandais avec leurs partenaires ou amis français et je vous invite à soutenir l'association des Néerlandais et à participer activement à ses activités. Je saisis cette occasion pour remercier vivement le président et le bureau de l'association pour tout ce qu'ils ont fait pour nous l'année dernière.

Je souhaite que cette année vous apporte la bonne santé, le bonheur et le succès dans votre vie professionnelle et privée.

Avant de vous inviter à lever votre verre, je donne la parole au président de l'association des néerlandais. Merci messieurs, dames.'

Voorzitter Frank :

'Beste leden en verdere vrienden van onze Nederlandse Vereniging,
Allereerst wens ik jullie allemaal een mooi en voorspoedig maar ook een vrolijk Nieuwjaar.

En die wensen hebben we allemaal nodig want de wereld om ons heen ziet er de laatste jaren plots heel anders uit.

Waarden die voor ons onomkeerbaar zijn, zoals de mensenrechten als bijvoorbeeld vastgelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens blijken voor tal van groeperingen en regiems veel minder te betekenen.

En zelfs het prachtige visionaire project Europa vertoont scheuren met als kernbegrippen draagvlak en tolerantie.

Daarom ook voluit de beste wensen voor Europa.
Maar, dat zijn situaties waaraan we als individu weinig kunnen veranderen.

Ik zie het altijd zo: de kleine wereld om me heen en die van mezelf waaraan ik door eigen actie mee vorm kan geven.

En de grotere wereld waar we ons grotendeels moeten beperken tot toeschouwen en er het beste van hopen.

Ik wens dan ook eenieder van ons vooreerst het allerbeste in onze eigen leefcirkel en meer in het algemeen wens ik dat de grotere wereld weer de weg inslaat naar meer harmonie en tolerantie.

Want dat geeft ook voor ons eigen dagelijkse bestaan meer rust en zekerheid.

Onze Vereniging had weer een mooi en actief jaar. Ik noem hier onze 'evergreens' van de Koningsdag en het Sinterklaasfeest, met waardering voor de kleine groep van mensen die dit achter de schermen allemaal logistiek regelen voor ons.

Verder neem ik de vrijheid om deze nieuwjaarsreceptie ook onder de 'evergreens' te scharen. En ik noem de fietsklassieker naar Ulm, de filmavonden in kleine kring en een opkomende klassieker: het sjoelkampioenschap.

En in dit jaar zetten we in met deze receptie en op 4 februari met een bezoek aan het in Europa unieke Voodoo museum.

En verder blijven de Koningsdag en Sint op het program met natuurlijk onze maandelijkse ontmoetingsborrel en weer een paar filmavonden. Verder valt te verwachten een rondleiding door het Mützig fort en vast nog enkele verrassingen.

Arjen, Hans en Hans, altijd er bij.

En jullie kunnen natuurlijk regelmatig blijven rekenen op onze Rommelpot.

Maar ik sluit natuurlijk niet af dan na onze Ambassadeur Onno Elderenbosch en zijn toegewijde staf veel dank en lof te hebben toegezwaaid voor de gelegenheid die zij ons bieden om elkaar op deze wijze in deze mooie omgeving te treffen.

Laten we toosten op een goed 2016 waarin we elkaar weer regelmatig mogen ontmoeten.'

Gedichtendag

Een jaar heeft langzamerhand geen dagen genoeg om alles een dag te geven waarop elk jaar weer aan iets of iemand gedacht moet worden. Ik zal u een selectie besparen maar maak graag een uitzondering voor de nationale gedichtendag op 28 januari.

Gedichten hebben me altijd getrokken.

In mijn vroege jaren heb ik met gelijkgestemden nog wel eens een poging gedaan voor het oprichten binnen de overheidsadministratie van een stichting ter bevordering van ambtelijke nota's in dichtvorm. Immers, een beetje oefenen en het is al snel beter dan ambtelijk proza en verder, een managementargument: de nota's worden korter!

En eenmaal hebben we, later, vanuit het Ministerie van Justitie een ambtelijke beschikking in dichtvorm laten uitgaan: een pleitbezorger van een asielzoeker stuurde geregeld lange gedichten naar het departement ter ondersteuning van diens asielverzoek.

Rond Sint kon zijn verzoek inwilligend worden afgerond. We hebben toen twee beschikkingen laten uitgaan... één echt ambtelijke en een begeleidende, in dichtvorm als geste naar de poëtische supporter.

Binnen het ministerie gaf het geen probleem maar de diverse vluchtelingstichtingen hadden minder

gevoel voor humor en poëzie. Het is bij één rijmende beschikking gebleven.

Justitie wordt weinig met poëzie verbonden, meer met 'gelegitimeerde leedtoevoeging' maar er is een mooie uitzondering: onze indertijd in Nederland wereldberoemde dichter Hendrik Tollens heeft in 1851 een

loflied gedicht op een Nederlandse justitiële

bewindsman (1). Zoals bij Tollens gebruikelijk, veel te lang, maar er staat een treffende en nog steeds actuele karakteristiek van des ministers functie in:

'Der braven lof, der vuigen smaad,
Geen dubbele krans die schooner staat!'

Terug naar gedichtendag... een mooie instelling.

Die kan je eraan herinneren een geliefde met een gevoelig gedichtje te plezieren... 'ik lees jou, jij leest mij...wij zijn ons gedicht'...waarom niet !

Ik was die dag dit jaar in Bergen, Noord-Holland, in storm- en regenachtig weer. Daar trof ik in het centrum, buiten, een man die geheel alleen stond en duidelijk iets zei maar door de wind niet te verstaan was. Dichterbij hoorde ik hem gedichten declameren. Prachtig, cultuur is niet persé aan publiek gebonden en trotseert slecht weer. Het bleek

dorpsdichter Arij van der Vliet die mij ook nog een favoriet gedicht liet kiezen dat ie passend gevoelig ten gehore bracht..en ik kreeg nog een beeldend gebracht gedicht als toegift. En daarnaast een alleraardigst cadeautje met daarin de essentie van het leven kleurrijk weergegeven (zie de bijlage).

Grand chapeau bas voor Arij van der Vliet en voor gedichtendag !!

- (1) Tollens schreef het gedicht bij het afscheid van Minister van Justitie van Maanen, een door de Belgen intens gehaat man die in 1830 nog in zijn Brusselse residentie hadden huisgehouden.

Gerard de Boer

Staatsbezoek aan Frankrijk van Koning Willem Alexander en zijn echtgenote Maxima

In maart brengt ons koningspaar een officieel staatsbezoek aan Frankrijk. Binnen het programma zal het paar op 10 maart as. met in Frankrijk wonende Nederlanders spreken. Op uitnodiging van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zal daarbij ook onze Verenging met een delegatie uit het bestuur aanwezig zijn. Tevens is uitgenodigd ons medelid Claudia Huisman op grond van haar jarenlange verdiensten voor het uitdragen van de Nederlandse taal en cultuur aan de Universiteit van Straatsburg.

Cultureel gedenkjaar! Dada! 'de Stijl'!

Ja, het wordt weer een gedenkjaar, nu de schijnwerper op de cultuur: 100 jaar Dada en 100 jaar 'de Stijl', om maar wat te noemen.

Eerst aandacht voor 'Dada'!

'De Stijl' volgt in een volgende Rommelpot.

Dada, herdenken, ja, immers, 100 jaar geleden, op 5 februari 1916, is in Zürich, het woord 'dada' gemunt door Tristan Tzara, de Roemeense multi-artiest, om zes uur 's avonds, aldus 'onze' Jean Hans Arp.

Een andere versie meldt dat het woord door andere kunstenaars van het eerste uur, Richard Huelsenbeck en Hugo Ball (de eerste uitbater van 'Voltaire') is gevonden in een Duits-Frans woordenboek toen ze een naam zochten voor de

chanteuse van hun gezelschap.

En zelfs dat Lenin, toen balling in Zürich, en regelmatig bezoeker van het etablissement, ermee verklonken zou zijn: 'da da = ja ja' int Russisch. Maar dat zou al te apart zijn.

En op 8 februari van dat jaar, werd, ook in Zürich, café Voltaire geopend waar het eerste dadaeske cabaret het licht zag (1). Het cabaret in Voltaire was

aanvankelijk niet afwijkend van het destijds gangbare cabaret maar omdat dat te weinig

onderscheidend was en daarom te weinig publiek trok werd het roer omgegooid naar een dadaïstische formule. Dat heeft overigens maar een maand of zes mogen duren door klachten van omwonenden over geluidsoverlast. Hugo Ball is met zijn echtgenote Emmy Hennings op dada-tournée door het land gegaan. En het cabaret is nog enige tijd met een andere deelnemerssamenstelling elders in Zürich voortgezet (2).

Het cabaret kreeg al snel een politieke lading en was vooreerst gericht tegen de heersende oorlogsmoraal.

Vanuit de kraamkamer van Zürich werd het dadaïsme in de twintiger Jaren een bredere

westerse beweging ook als protest tegen te burgerlijke kunst en conventies (3).

We hebben dat meer gezien... kubisme, futurisme, abstracte kunst... maar dat speelde zich allemaal af binnen de kunstwereld.

Maar dadaïsten daarentegen stellen zich daarbuiten op en richten zich tegen alle media, disciplines en genres, zonder onderscheid: de revue was even belangrijk als een doek.

En, als het goed is mogen we dada nu tot westelijk geestelijk erfgoed rekenen, in die zin dat eenieder bij wat logisch lijkt zich sinds Dada moet afvragen of dat wel zo is.

Of, in de woorden van Laurent Le Bon, directeur van het Picasso Museum in Parijs en conservator van het grote Dada retrospectief in 2005 in Pompidou: 'dada is waarschijnlijk het 'monument historique classé' dat het best past bij de wereld van nu'.

In Zwitserland waren de nu grote namen bij de optredens van toen betrokken zoals Tristan Tzara, Hugo Ball (de grondlegger van het cabaret) en Jean Hans Arp, dichter, beeldend kunstenaar en ook één van de inrichters van de Aubette 1928.

In kleine kring is hier het herdenken al gestart: op initiatief van ons medelid, cultureel leidsvrouw en tevens voorzitter van onze zustervereniging Theo van Doesburg, Anke Vrijs, is op 5 februari in kleine kring een 'dada-diner' gehouden om de woordgeboorte te gedenken, gevolgd door een 'happening', op maandag 8 februari bij het monument voor de 'Zürichers' in de rue de Zürich in Straatsburg ter gelegenheid van de Dadageboorte in café Voltaire. Het is natuurlijk typisch dada dat de foto's van het gebeuren niet te traceren zijn.

Maar overall worden nu herdenkingen/tentoonstellingen gehouden, vooral in Zwitserland en Duitsland (4). Arte vertoont er prachtige documentaires over. En het MAMCS in Straatsburg heeft natuurlijk recent al een indrukwekkende voorzet gegeven met het retrospectief over Tristan Tzara.

In het New Yorkse Museum for Modern Art (Moma), komt over een poosje een groot dada-retrospectief, waar ook een deel van het Straatsburgs materiaal over Tristan Tzara te zien zal zijn.

En dat alles voor een kunstrichting waarvan in de loop der tijd nogal wat mensen hoopten dat ie op de mesthoop van de geschiedenis terecht zou komen.

En die in Frankrijk ook lang omstreden is gebleven ondanks de inzet van voormannen als Tzara, de dichter Paul Eluard en het aanvankelijke enthousiasme van André Breton, de latere ideoloog van het surréalisme. Zo schreef in 1939 René Huyghe, Louvre conservator en aankomend lid van de Académie Française dat het dadaïsme een duel was tussen 'l'esprit français, symbole du monde latin, savant et arbitraire édifice de clarté et l'esprit germanique soutenu par l'esprit juif (aparte combinatie in die tijd !), débouché du dynamisme intérieur. Ce duel résume toute l'histoire de l'art moderne.' Met andere woorden, dada is vooral iets Duits en Joods en past niet goed bij Frankrijk. Overigens, ook in andere landen bleek afkeer, zij het minder erudiet en breed verwoord.

De richting kreeg een vooraanstaande plaats in de

kunstgeschiedenis door een expositie in 1936 in het Moma in New York: 'Fantastic Art, Dada, Surrealisme'. In de Verenigde Staten hadden dada-adepten als Man Ray (later ook actief in Frankrijk) en Marchel Duchamps het pad al enigszins geëffend.

In Nederland was de schilder, architect en dichter Theo van Doesburg een waardig dadaïst. We kennen hem vooral als mede-grondlegger van één van de meest invloedrijke architectuur/designstromen

'de Stijl' (5). Daar heeft hij jarenlang ook al zijn energie in gestoken maar ongeveer vanaf 1922 (als de dada-beweging in Zwitserland al weer op zijn retour is) zet hij vol in op dada (één van zijn honden heette dan ook 'Dada'). Er volgden dada-optredens in Duitsland, waar Raoul Hausmann en John Hartfield al actief waren, met onder meer Tristan Tzara en Kurt Schwitters, en dada-'veldtochten' in Nederland, om Nederland te 'veroveren' want de belangstelling was in Does' ogen te gering, waarbij ook zijn vrouw, Nelly van Moorsel als begenadigd pianiste een belangrijke rol speelde.

Rond 1960 komt nog een aantal jaren het 'neo-dadaïsme' op, met Robert Rauschenberg als één van de voormannen, gericht tegen de commercialisering en 'museumficatie'

van de kunst. Rauschenberg is overigens tegenwoordig ruim vertegenwoordigd in allerlei museumcollecties.

En, meer recent, we kunnen in het werk van Monty Python maar ook in de "performances" van Pussy Riot dada-elementen bespeuren.

Nelly van Doesburg als I.K. Bonset

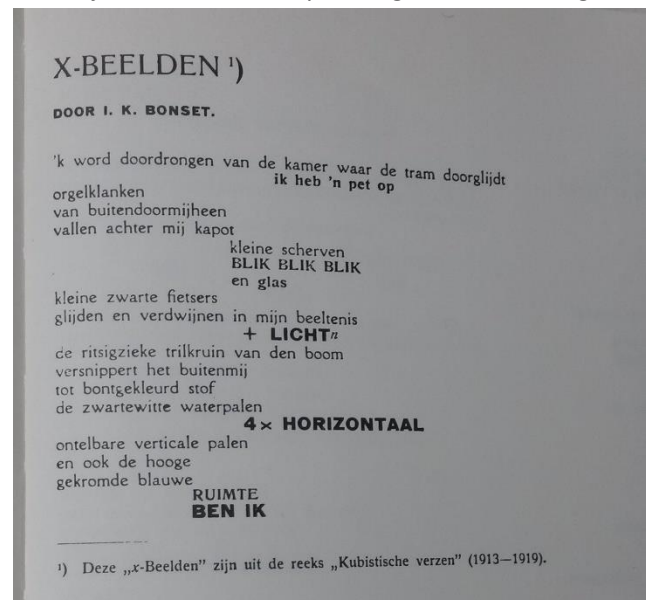
Van Doesburg dada-dichtte ook, aanvankelijk onder pseudoniemen als 'Aldo Camini' (een verondersteld Italiaans talent) en

'I.K. Bonset' (Ik Ben Sot),(6).

Net zoals Fernando Pessoa, de Portugese schrijver/dichter, gaf van Doesburg zijn pseudoniemen ook een eigen leven en liet hen ook zelf essays schrijven, die hij vervolgens becommentarieerde.

Er is een afbeelding van I.K. Bonset bekend die echter een met pruik en pijp vermomde en geraffineerd gefotografeerde Nelly van Moorsel is. Van Doesburg noemde de pseudoniemen: 'mijn versplinteringen'. Bij Pessoa heten het 'heteroniemen'.(7) Hier nu een gedicht van I.K. Bonset, dat in vorm en gedachtengang aan het werk van Apollinaire en van Van Ostayen doet denken en van Doesburgs indertijdse dada-opvattingen weergeeft.

Lees- en voordrachtdsuggestie: gewoon lezen werkt niet... U dient het gedicht luid maar met bij het gedicht passende nuances en afwisselende volumes te declameren, ook (en misschien bij voorkeur) als U alleen bent.

Gerard de Boer

1) Café Voltaire bestaat nog steeds. Het is 'Voltaire' genoemd omdat dat aansloot bij het aanvankelijke oud-liberale gedachtengoed van de stichter Hugo Ball voordat 'dada toesloeg'. Maar de naam is hetzelfde gebleven. Toen Uw dienstdoende scribe het tien jaar geleden bezocht (90 jaar dada) was het een soort krakerscafé met kleine eigentijdse

kunsttentoonstellingen. Het ademde dus eigenlijk nog steeds de atmosfeer uit van 'tégen zijn'.

- 2) In Zürich wordt nog ieder jaar een feestelijke dadaherdenking georganiseerd.
- 3) Overigens werd er, onder andere namen, in 1915 al 'geda-daad' in de Verenigde Staten. Voor de liefhebbers, zie onder meer: 'Baroness Elsa, 'Gender, dada and Everyday Modernity, a Cultural Biography', MIT, 2002'

4) Bijvoorbeeld:

* café Voltaire, een marathon van dada-activiteiten van toen en nu. Het duurt, vanaf 8 februari jl. 165 dagen (de actieve maanden van het dada cabaret in 1916).

* Verder in Zürich: in het Nationaal Museum (Museumstrasse 2) 'Dada universal' tot 28 maart; 'Dadaglobe Reconstructed', het indertijd door Tristan Tzara gestarte project, in het Kunsthaus in Zürich (Heimplatz 1) tot 1 mei. Of, wat denkt U van 'Dada Afrika', musée Rietbergh, Gablerstrasse 15 van 18 maart tot 17 juli. Deze expositie appelleert aan de passie van een aantal dadaïsten zoals Tristan Tzara voor Afrikaanse kunst.

En de Duitse Arp Stichting maakt ook melding van allerlei activiteiten.

Maar er is meer, zoals in het Arp Museum in Remagen; symbolisch om hier een dada-tentoonstelling te houden: de stad was in W.O. II het toneel van één van de vele zinloze duels, die om de brug van Remagen (ook verfilmd).

- 5) We kunnen daarover volgend jaar nog aandacht verwachten in de MAMCS in de tentoonstelling: Straatsburg 1870-1920. En in de Rommelpot natuurlijk!
- 6) Van Doesburg kon ook heel anders dichten. denk aan het indringende anti-oorlogsgedicht dat hij maakte in 1914. Zie Rommelpot nr 3 uit 2014, pag. 4.
- 7) Pessoa (1888-1935) heeft het spel met zijn heteroniemen uitputtend gespeeld. Hij gaf hen een eigen biografie, een eigen karakter en van anderen te onderscheiden werk. En liet hen met elkaar in de pers corresponderen. Er zijn 127 (!) heteroniemen bekend en nog niet al zijn werk is geïnventariseerd.

Nóg iets om te gedenken: het begin van het Korps Mariniers

Het is dit jaar 350 jaar geleden dat Michiel de Ruyter zijn beroemde tocht naar Chatham ondernam met een toen oppermachtige Hollandse vloot en met 800 zeelieden/marinemensen ('mariniers') het for Sheernes veroverde waardoor de Ruijter de omgeving van Londen kon brandschatten. Die actie was toen uniek want zeelieden deden in de tijd geen landacties. Het was het begin van het Korps Mariniers, nu gespecialiseerd in snelle landingen in vijandelijk gebied.

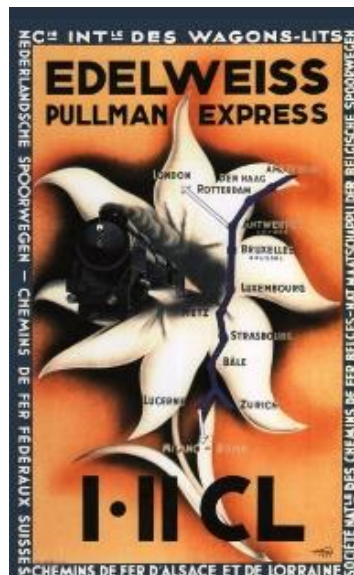
De treinverbinding tussen Nederland en Straatsburg, toen en nu

Toen ik voor het eerst in m'n leven vanuit Den Haag naar Straatsburg reisde, dat was in 1967, deed ik dat met een later beroemd geworden trein. Het ging om de TEE Edelweiss¹, een door de NS in samenwerking met de Zwitserse spoorwegen vanaf 1957 onderhouden directe dagelijkse trein die de verbinding tussen Amsterdam en Zürich onderhield via Den Haag, Rotterdam, Antwerpen, Brussel, Luxemburg, Straatsburg en Bazel. De trein stopte ook nog in een aantal kleinere tussenliggende steden. Het was een indrukwekkende kolos in purperrode en beige kleuren met een Amerikaans aandoende snuit. Het waren vierwagentreinstellen, bestaande uit een motorwagen, twee tussenliggende rijtuigen en een zgn. stuurstandrijtuig. In één van de tussenliggende rijtuigen bevond zich een restaurant waar je uitstekend kon eten. Ieder stel kon 146 passagiers vervoeren (114 zitplaatsen plus 32 in het restauratierijtuig). Het waren luxe treinen met alleen eerste klas tarief.

De Nederlandse fabriek Werkspoor had de motorwagens gebouwd naar het ontwerp van een Nederlandse kunstenaar. De tussenliggende wagens waren in Zwitserland gebouwd. Er waren oorspronkelijk vijf stellen. Eén daarvan, die ingezet werd tussen Zürich en München, is op 9 februari 1971 verongelukt. Dit stel reed in een krappe boog veel te snel (128 km per uur in plaats van de toegestane 80) en botste op een tegemoetkomende Duitse *Schienenbus*. Er vielen in totaal 28 doden en er waren 42 zwaargewonden. Het was één van de

grootste spoorwegongevallen in de TEE geschiedenis. De vier overgebleven stellen werden nog tot mei 1974 ingezet in de TEE Edelweiss tussen Amsterdam en Zürich en op andere trajecten.

Een reis met deze zeer comfortabele trein was een echt plezier. Hij reed door fraaie landschappen; zoals de Ardennen en de Vogezen, en je kon natuurlijk gezellig en goed eten in het restauratierijtuig.

Hoewel de trein "onder de draad" reed door vijf landen

werd hij aangedreven door dieselmotoren. De reden was dat de stroomsoort in ieder van deze landen weer anders was en er – als er elektrisch zou worden gereden – bij elke grens locomotiefwisseling moest plaatsvinden. Om dit te vermijden was besloten met dieselmaterieel te rijden. De maximumsnelheid was naar huidige begrippen niet erg hoog, 140 km per uur, maar omdat het locomotief wisselen bij de grenzen achterwege kon blijven was de reistijd met deze fraaie TEE naar huidige begrippen zeker niet lang. Een treinreis van Straatsburg naar Amsterdam duurt tegenwoordig op z'n snelst ongeveer zes en een half uur. Dat was in de tijd van de TEE Edelweiss niet veel langer.

Helaas kwam aan het geriefelijke reizen met deze fraaie TEE trein – zoals al gezegd – in 1974 een einde. In 1977 werden de vier overgebleven treinstellen verkocht aan de Ontario Northland Railway in Canada. Deze particuliere maatschappij zette ze in op de lijn Toronto-Moosonee aan de Hudsonbaai. Daar hebben ze nog tot midden van de jaren negentig – in geel blauwe kleuren – en in een

koud klimaat dienst gedaan onder de naam *Northlander*. Na vervanging van deze treinstellen door Canadees materieel werden vijf rijtuigen van de oorspronkelijk Nederlands-Zwitserse trein in 1997 door de vereniging TEE Classics naar Europa teruggebracht. De bedoeling was ze op te knappen en ze in het toeristenverkeer in te zetten. Ze zijn enige tijd in Duitsland verbleven. De Stichting TEE Nederland heeft inmiddels de vijf naar Europa teruggehaalde rijtuigen verworven. Het ligt in de bedoeling, na restauratie en herbouw van de ontbrekende motorwagen, het stel in de toekomst weer in te zetten. Of dit nog gaat lukken is maar afwachten.

Kon je dus tussen 1957 en 1974

comfortabel per trein van Straatsburg naar Nederland en terug reizen, de situatie is heden ten dage nogal veranderd en niet beter. Na het uit de dienst nemen van de beroemd

geworden Nederlands-Zwitserse treinstellen bleef de TEE Edelweiss nog bestaan tot 1999 maar ingekort met Brussel Zuid als nieuw noordelijk eindpunt en met minder aantrekkelijk materieel. Op 29 mei 1999 reed de Edelweiss voor het laatst. Er bestaat dus al lang geen directe treinverbinding meer tussen Straatsburg en Nederland. Wel bestaat er tegenwoordig een uitstekende treinverbinding tussen Amsterdam en Parijs met de hogesnelheidstrein Thalys maar daar hebben we in de Elzas weinig aan.

Hoe is de situatie nu?

Kan je nog met een comfortabele trein van Straatsburg naar Nederland en omgekeerd reizen?

Ja, dat kan maar dan moet je wel bereid zijn om één of meerdere malen over te stappen of zelfs even te lopen van het ene station naar het andere als je zou kiezen via Parijs te reizen.

De snelste treinverbinding van Straatsburg naar Amsterdam is die met de TGV (Train à Grande Vitesse) die om 7uur16 uit Straatsburg vertrekt naar Parijs Gare de l'Est en daar om 9uur35 aankomt. Na een korte wandeling van dit station naar de Gare du Nord (voor de goede wandelaars ongeveer 10 minuten) moet je dan daar de Thalys nemen naar Amsterdam die om 10uur16 vertrekt en in de Nederlandse hoofdstad om 13uur42 aankomt. Totale reisduur 6 uur en 26 minuten. In Nederland stoppen de Thalys treinen alleen in Amsterdam Centraal, Schiphol Airport en Rotterdam.

Je kunt tussen de twee Parijse stations ook de metro nemen, het is maar één halte, maar hou er wel rekening mee dat je mogelijk met de koffer ook één of meer trappen moet nemen.

De kortste verbinding van Straatsburg naar Amsterdam via Duitsland is maar 6 minuten langer. Je neemt dan de trein die om 13uur55 uit Straatsburg vertrekt naar Frankfurt Hauptbahnhof, aankomst om 15uur58. Van daar vertrek je om 16uur29 met een ICE trein (Intercity Express) naar Amsterdam die daar om 20 uur27 aankomt. Totale reistijd 6uur32. Zes minuten langer dan de snelste verbinding via Parijs maar wel met een veel gemakkelijker overstap.

Een andere goede verbinding is die die om 15uur22 uit Straatsburg vertrekt en om 15uur52 in Offenburg aankomt. Je kunt dan daar een directe ICE nemen naar Amsterdam die om 16uur30 vertrekt en om 21uur56 aankomt. De totale reisduur is maar twee minuten langer dan met de zojuist genoemde trein nl. 6 uur en 34 minuten. Deze twee verbindingen door Duitsland hebben het voordeel dat je niet van het ene station naar het andere hoeft te lopen. DE ICE treinen zijn ook heel geriefelijk. Zij stoppen in Nederland in Arnhem, Utrecht en Amsterdam

Centraal. Je kunt via deze stations weer elk ander station in Nederland bereiken.

Overigens kan de dienstregeling van jaar tot jaar iets veranderen.

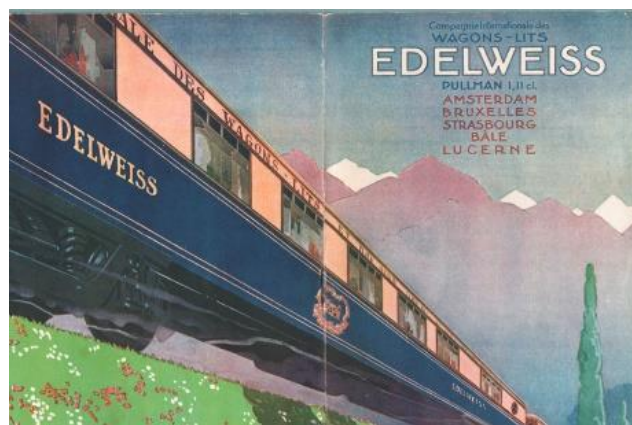
In feite kan je overdag ongeveer om het uur per trein van Straatsburg naar Nederland reizen, hetzij via Parijs, hetzij via Duitsland. Afgezien van de twee laatstgenoemde verbindingen, betekent het reizen door Duitsland dat je twee, drie of vier keer moet overstappen (de overstap in Offenburg meegerekend) met alle gevaar van dien voor gemiste verbindingen.

Je kunt de overstap in Offenburg ook vermijden door met de auto naar Offenburg te rijden en die daar op het parkeerterrein van de Bundesbahn bij het station te laten staan. Dat kan maximaal zeven dagen tegen een heel redelijk tarief (€ 15,40 voor zeven dagen).

Ten slotte, je kunt altijd nog met de trein van Straatsburg naar Nederland via Luxemburg en Brussel. Deze mogelijkheid met alleen maar overstappen in Brussel Zuid bestaat maar één keer per dag. Je moet dan om 14uur50 uit Straatsburg vertrekken met aankomst om 20uur17 in Brussel Zuid. Daar moet je dan een Beneluxtrein of een Thalys naar Nederland nemen. Totale reistijd naar Amsterdam ongeveer 8 uur. De trein tussen Straatsburg en Brussel stopt op bijna alle tussenstations.

Alle verbindingen van Straatsburg naar Nederland, ook die door Duitsland, kan je vinden op www.sncf.com/fr/horaires-info-traffic.

Ik heb de verbindingen voor een terugreis vanuit Nederland naar Straatsburg niet genoemd. De reistijden van heen- en terugreis zijn natuurlijk ongeveer hetzelfde. Je kunt die ook vinden op genoemde website. Er is zelfs een hele korte directe verbinding tussen Amsterdam en Offenburg nl. de trein die om 8uur5 uit de hoofdstad vertrekt en om 14uur4 in Offenburg aankomt. Totale reisduur tot Offenburg 5uur en 59 minuten.

Conclusie

Alle vooruitgang is geen vooruitgang. Kon je in de jaren zestig en begin zeventig nog comfortabel en in een redelijke tijd met een schitterende en comfortabele trein tussen Straatsburg en Nederland reizen zonder overstappen en genietend aan boord van een uitstekende lunch of diner, zo bestaat deze mogelijkheid nu al lang niet meer. Je kunt tegenwoordig alleen nog maar met een snelle trein naar Nederland reizen via Duitsland of via Parijs. Je moet dan wel minstens één keer overstappen en als je via Parijs reist ook nog de metro nemen of een stukje lopen: via de openbare weg een 10 minuten. Met veel bagage is dat niet altijd gemakkelijk. Vandaar dat de metro (het betreft maar één halte) een mooi alternatief is, zeker tegenwoordig met de geriefelijke roltrappen.

Is er weer toekomst?

Er zijn plannen voor het instellen van een directe hoge snelheidstrein tussen Straatsburg en Brussel (en wie weet ooit nog verder naar Amsterdam) na de ingebruikneming van de nieuw aangelegde hoge snelheidslijn tussen Baudrecourt (Lotharingen) en Straatsburg. Om politieke redenen lijkt het me waarschijnlijk dat een directe TGV verbinding naar Brussel via Parijs Roissy wordt ingesteld. Dat zou het reizen naar Nederland sneller en comfortabeler maken. Maar overstappen, moet je dan altijd nog in Brussel, of op de Thalys of op de Beneluxtrein.

Hans de Jonge

Noot: Trans Europ Express (TEE) was de benaming voor een netwerk van luxueuze binnenlandse en internationale sneltreinen in Europa, dat van start ging in 1957. Het concept was bedacht door F.Q. den Hollander, toenmalig president-directeur van de Nederlandse Spoorwegen. Voor gebruik van de trein was een speciale toeslag verschuldigd. TEE treinen hebben tussen verschillende Europese (hoofd)steden gereden in de periode van 1957 tot in de jaren tachtig, meestal maar één of twee keer per dag. Vanaf die tijd werden ze vervangen door zgn. Eurocity treinen die frequenter reden en ook tweede klas rytuigen hadden.

Culturele tips

De liefhebbers kunnen weer een mooie duik in een rijk cultureel landschap nemen. Een paar suggesties op rij:

Het vernieuwde en uitgebreide **Musée Unterlinden** in Colmar, met ook weer het beroemde - gerestaureerde - triptiek van Matthias Grünewald. Het museum is recent heropend door François Hollande en is fors uitgebreid met het grote ondergronds te bereiken vroegere badhuis waar ook de (wegens wateroverlast van een paar jaar geleden) lang niet geëxposeerde (en eerlijk gezegd niet zo indrukwekkende) verzameling moderne en eigentijdse kunst is ondergebracht.

Daarin valt wel Picasso's *Guernica* op, als wandtapijt.

En, bijzonder, terwijl het oorspronkelijke werk in Museum Reina Sofia in Madrid sinds een paar jaar zonder glasbescherming te zien is (ten teken dat

Spanje nu echt een democratie is) staat er in

Unterlinden wel een monumentale glaswand voor.

Jean Dubuffet in Unterlinden

Retrospectief van Jean Dubuffet (1901-1985) in de **Fondation Beyeler**, Bazel, de man van onder meer de grillige grafisch wervelende stenen landschappen, zoals we die kennen uit Museum Kröller-Müller uit Arnhem maar ook uit de buitenarchitectuur in het Franse skioord Flaine. Deze oud-wijnhandelaar en criticus van de verzakelijking in de maatschappij, is ook de naamgever van de 'art brut', de kunst van mensen zonder kunstopleiding (zoals Dubuffet zelf). Het overzicht bestaat uit teksten, schilderijen en sculpturen.

Vindt u Bazel te ver en wilt u toch een paar (schilderijen van) Dubuffet's zien: 'Unterlinden' heeft ze (en ook nog twee Rembrandts).

Tot 8 mei, elke dag op en van 10-18, op woensdag tot 20. Zie verder: www.fondationbeyeler.ch

Arno Rinck (1940), de meester uit Leipzig in de 'Sammlung Hurre' in **Durbach**, Duitsland, een 30 km van Straatsburg.

Er wordt werk getoond van de zestiger jaren tot heden. Het heeft vaak een sterk expressionistische inslag waarin invloeden van Max Beckmann en Otto Dix zijn te herkennen. Prachtig sterk werk.. mooie opstelling.

Adres: Sammlung Hurre Durbach, Museum für aktuelle Kunst, Vier Jahreszeiten Almstrasse 49, Durbach t:00781932016402

Open: wo. t/m vrijdag van 14-18. Zaterdag en zondag van 11-18.

En, Gerhard Richter (1932) in **Burda**, Baden-Baden, tot 29 mei. Met nieuw werk, rond het thema 'Birkenau', de Holocaust. Begeleid met een breed scala van foto's, films en getuigenissen.

Richter is een meester in vrijwel alle registers van de beeldende kunst en werkt even gemakkelijk figuratief als abstract. Hij kwam vorig jaar nog in het nieuws met een protest tegen een voorgenomen besluit van de Duitse regering om zijn werk als nationaal erfgoed te bestempelen waardoor het niet meer automatisch geëxporteerd zou kunnen worden.

Een artistieke maar ook een financiële kwestie.

Open van dinsdag t/m zondag, van

10-18 uur. Zie ook: www.museum-frieder-burda.de

Van Doesburg in Brussel !

Op de affiche zien we als werk van van Doesburg: Contra-Compositie XIII, uit de Peggy Guggenheimcollectie.

We kondigden het al aan in de vorige Rommelpot, maar nu is het zover! Ga er heen als het zo uitkomt!

Op de expositie 'Une Nouvelle Expression de la Vie, de l'Art et de la Technologie' is ook werk te zien van Daniel Buren (1938), twee verwante kunstenaars uit verschillende tijd en tegelijk een mooi duel. Buren kleurt de ramen van de MAMCS in Straatsburg al een paar maanden.

Het Museum pakt mooi uit met allerlei activiteiten rond het werk van 'Does': je kan de tentoonstelling zien met muziek uit de 20-er jaren in je oren, kinderen kunnen zich laten inspireren en zelf aantekeningen gaan of dada-gedichten maken. En er is op 8 maart een soort dada-avond met getikte films, muziek, gedichten en een optreden van de klankdichter Jaap Blonk. Een aantal van U zullen zich nog zijn legendarische optreden in de Aubette 1928 herinneren in 2000, waar hij de ramen opengooide en een stomverbaasd Straatsburgs publiek luidkeels verraste met krachtige klankgedichten.

Aleen, jammer, Brussel, beetje ver weg.

Van 26 februari tot en met 29 mei, Paleis voor Schone Kunsten in Brussel, rue Ravensteinstraat 23
<http://www.bozar.be/fr/activities/103881-theo-van-doesburg>

En nu eens aandacht voor een apart verschijnsel: musea gewijd aan het werk van nog levende kunstenaars. Enkele voorbeelden:

U kent natuurlijk het **Tomi Ungerer museum**, op de avenue de la Marseillaise, Straatsburg. Het museum voor de aanvankelijk verstoten zoon van de Elzas wegens te libertijnse kunstuitingen maar weer in de armen gesloten na zijn grote buitenlandse successen. Het museum toont niet alleen Tomi's werk maar heeft ook regelmatig wisseltentoonstellingen van cartoons met een kritische toon of waarin mooie observaties worden weergegeven, van gevestigde en aankomende kunstenaars. Zoals nu, tot eind december met cartoons van studenten van HEAR (Haute Ecole des Arts du Rhin) wier werk in de NY Times is gepubliceerd.

Maar kent U het '**Musée Paso**', met daarin het levendige werk van een moderne fauvist, de nu 80 jarige Paso (Paul Albert Klein). Een kunstenaar met

een leven met veel omzwervingen en tentoonstellingen over vrijwel de hele wereld. Met nu mooie voorbeelden van zijn kleurrijke werk op 300 meter permanent te zien in de Pôle Culturel de Drusenheim (30 km ten N.W. van Straatsburg), www.paso.fr. Open: di. 14-19.30, wo.10-12, 14-19.30, do.14-18, vr. 14-19.30, zat. 9.30-12.30.

Een derde voorbeeld, te ver weg om even een dagje naar toe te gaan: **Musée Soulages**, in Grand Rodez, Aveyron. De kunstenaar is in de negentig, maar still going strong. Het is een recent museum waarin Soulages's somber genuanceerde werk goed uitkomt.

En, als U rond Pasen in Nederland bent... er is tot 16 mei een grote overzichtstentoonstelling van het werk van Karel Appel (1921-2006) in **Berlage's Gemeentemuseum** in Den Haag. Voor de liefhebbers.

Uw redacteur is er geweest... het is me niet goed bevallen. Appel heeft zeker sterk en overtuigend abstract werk gemaakt maar al te veel bij elkaar (ruim 60 schilderijen, evenzovele tekeningen en een dozijn sculpturen) werkt niet, niet voor mij in elk geval. Ik had indertijd in Zürich hetzelfde met een tiental metrische werken van Mondriaan op een rij..associeerde het bijna met theedoeken. En, natuurlijk.. de werkelijkheid kan vervormd worden weergegeven, al dan niet om het karakter van de kunstenaar of de geportretteerde beter tot uitdrukking te brengen maar om je -

beeldschone – vrouw (mannequin en fotomodel voor grote modehuizen) te schilderen zoals Appel deed en erbij te zeggen dat het treffend lijkt... ik had grote moeite dat na te voelen.

Maar, voor meer info:

www.gemeentemuseum.nl/tentoonstellingen/karel-appel

En niet te vergeten **de grootste Jeroen Bosch (1450-1516) tentoonstelling ooit**, in 'sHertogenbosch en allerlei activiteiten daar rondom heen. We gedenken dus dit jaar zijn sterfdag van 500 jaar geleden. Bosch is vooral bekend door zijn macabere en nachtmerrieachtige impressie van de hel. Het Museum is erin geslaagd bijna alle hallucinerende werken naar Den Bosch te krijgen. Men heeft de donoren door een prachtig idee over de streep getrokken: door alle werken met state of the art materiaal te onderzoeken en de resultaten aan de donoren ter beschikking te stellen. Alleen de 'Tuin der Lusten' blijft in het Prado. Maar er is een prachtige copie te zien.

Uw redacteur heeft wel moeten begrijpen dat toegang moeilijk wordt door de grote belangstelling: in de voorverkoop waren er al bijna 100.000 boekingen. Tot en met 8 mei. Kijk even voor meer info

op:

www.hetnoordbrabantsmuseum.nl

Strasbourg Amour met een Nederlands tintje

Mooi programma-weer- van de stad.

Het program vorig jaar had een Nederlandse toets met de prachtige jaren twintig dansavond in de Aubette 1928 georganiseerd door "Theo van Doesburg" op initiatief van ons medelid Anke Vrijs.

Dit jaar ook, maar anders: het Amour-café/restaurant op de place Kléber was geïnstalleerd in een Nederlands demontabel gebouw/tent met een sfeer 'de l'époque'. Een groot succes. Het is de installatie die in Nederland altijd dienst doet bij de jaarlijkse presentatie van theater- dans- en muziekgezelschappen, de 'Parade'. De stad is nu van plan een dergelijk demontabel gebouw 'à l'Alsacienne' te creëren.

Een gedicht op de muur, maar wel anders.

De gemeente Leiden is wereldkoploper met gedichten op de muur. De teller staat p 111. En allemaal minutieus geschilderd door Jan Brant, de emblematische Leidse burger/kalligrafeur. En dat door de inzet van de Leidse stichting 'Tegenbeeld', die er zelfs in slaagde om een gedicht (van Rimbaud) op de muren van Parijs te krijgen, maar niet dan na een administratieve procedure-gang van ruim 7 jaar!

Nu wordt een variant toegepast: op de muren van het museum Boerhaave met daarin de behandel- en ziekenzaal van de grote geneeskundige/chirurg (1668-1738) is recent de hoofdformule van Albert Einstein relativiteitstheorie aangebracht. En dat sluit mooi aan bij de recente conclusies van Amerikaanse en Italiaanse fysici dat nu onomstotelijk vaststaat dat Einstein gelijk had en de formule - dus - klopt.

Het is de eerste van een komende reeks formules voor Leidens muren. Het brengt de tijd in herinnering van de eerste dertig jaar van de 20e eeuw waarin in Leiden het wereld toptalent op het gebied van de fysica bijeenkwam, werkte, doceerde en discussieerde, onder wie Einstein. Met Nobelprijzen niet alleen voor Einstein maar ook voor bijvoorbeeld Nederlanders als Hendrik Lorentz, Pieter Zeeman en Heike Kamerlingh Onnes.

Recycling... van alle tijden:

Het welzijn en de toekomst van de planeet en van onszelf is volop actueel.

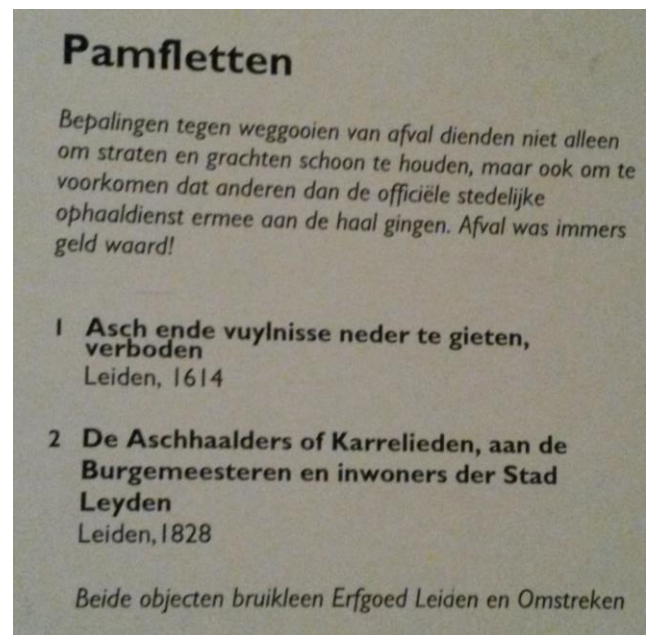
We hebben net de klimaatop van Parijs achter de rug. We duimen voor een mooie follow-up. Het is

natuurlijk geen goed voorteken dat de voorzitter, Laurent Fabius, tot dan Minister van Buitenlandse Zaken, direct na afsluiting heeft gekozen voor een rustig bestaan als voorzitter van de Cour Constitutionnelle, maar aller...

Aandacht voor 'recycling' is op weg onze tweede natuur te worden.

Maar recycling is van alle tijden... vroeger ook al uit noodzaak om de toen beschikbare grondstoffen 'oeconomisch', zoals het vroeger werd genoemd, te (her)gebruiken. Maar ook om de boel netjes te houden.

Huisvuil werd vroeger opgehaald voor hergebruik en om grachten en straten schoon te houden (niet altijd met groot succes) en voor poep werd zelfs betaald waarbij kenners ook nog een verschil in kwaliteit bespeurden.

We zoemen even in op vroeger tijd en wel op één van de eerste chemische fabrieken in Nederland, die van Watse Gerritsma in Makkum..voor salmiak,, pigmenten, verf, tafelzout en nog veel meer.

De fabriek draaide vooral op afval uit de omgeving. En de fabriek was zo ingericht dat de reststoffen van de productie zelf weer grondstof waren voor een volgend proces.

Het was dus ook één grote recyclefabriek.

Vergroting van productie ging hand in hand met het streven naar een harmonieuze samenleving.

Een paar voorbeelden:

*boeren verbouwden koolzaad, vlas, hennep en andere gewassen waar de stedelingen touw, textiel, lak, verf en wat dies meer zij van maakten. De boeren kochten stedelijk afval voor bemesting: zo brachten groenteresten, visgraten en mensenpoep en oven-as ook nog geld op. In tijden van epidemieën was men overigens voorzigtiger met hergebruik van afval vanwege gevaar voor besmettelijke ziekten.

*papier werd gemaakt van een pap van oud scheepstouw, visnetten en zeildoek...dat was de basis voor het wereldberoemde Hollandse papier uit de 18e eeuw.

Belangrijk daarbij waren ook dierenresten.. kalkspootjes en schapenvellen...daar werd lijm van gemaakt en die lijm zorgde ervoor dat de inkt bij het schrijven niet uitvloeide.

*En, bergen afval van vooral bladeren, dierlijk afval en kalk-puin werden regelmatig met onder meer urine begoten. Na een paar jaar werd de berg afgegraven en deel voor deel onder water gezet... het water werd opgevangen en gekookt en via een verder raffinageproces werd zuivere salpeter verkregen. Dan nog even houtskool en zwavel in de goede verhouding mengen en klaar: BOEM...buskruit!

In onze wegwerpmatenschap met veel moeilijk afbreekbare materialen bestaan geen eenvoudige oplossingen voor duurzaam materiaalgebruik. Hergebruik kan weer leiden tot nieuwe vervuiling.

Gelukkig krijgt ons ecosysteem steeds meer prioriteit. Dat heeft al een grote groep aan hedendaagse uitvinders en ontwerpers opgeleverd die hopelijk een einde kunnen maken aan de verslechtering van de ons omringende natuur.

Praktische Info:

Lidmaatschap van de Vereniging: 20 € per kalenderjaar voor alleengaanden en 30 € voor gezinnen/ partnerships. Lidmaatschapsgeld te betalen bij de aanvang van het nieuwe jaar.

Als U betaalt met een cheque deze richter aan: "Trésorier Association Néerlandaise"

Colofon

BESTUUR

Voorzitter
FRANK VAN LAMSWEERDE
frank.vl@wanadoo.f
09 54 22 24 46 /
06 83 26 72 73

Vice-voorzitter
HANS DE JONGE
31 rue Kempf
67000 Strasbourg
hans@dejonge.org
03 88 31 60 25 /
06 12 52 54 92

Vice-voorzitter en secretaris

GERARD DE BOER
18 av. Général de Gaulle 67000
Strasbourg
deboergerard@hotmail.com
03 88 31 78 52 / 06 45 67 00 81
Penningmeester
HANS DE BRUIJN
279 route de la Wantzenau 67000
Strasbourg
hansdebruijn@free.fr
03 88 41 99 15 / 06 24 24 55 86
IBAN: FR76 3008 7330 0200 0118
0790 118 BIC: CMCIFRPP

ASSESSOREN

JOHN RUIJS
rommelpot@free.fr 09 52 246 246 / 06 52 520 500 18
ADRIE ALVERS
Adrie@comcraftfr.com; 03 88 10 18 30
MONIQUE MIDDELHOEK
Moniquedesportes@hotmail.com
03 88 71 81 51 / 06 85 90 14 76
PAUL DE CONINCK
pauldeconinck@evc.net; 03 88 33 24 99 / 06 08 54 31 48
PATRICIA WEISS
patulpi@hotmail.com; 06 73 54 29 93
JORIS VAN 't LAND
jorisland@mac.com; 03 88 41 85 26 / 06 15 66 60 270

REDACTIE

GERARD DE BOER
deboergerard@hotmail.com
06 45 67 00 81

HANS DE JONGE
hans@dejonge.org
06 12 52 54 92

VORMGEVING

ELENA MALAGONI

WEBSITE
BART KOOISTRA
www.nvso.fr

NVSO is aangesloten bij de Federatie van de Nederlandse verenigingen in Frankrijk

Lidmaatschap van de Vereniging: 20 € per kalenderjaar voor alleengaanden en 30 € voor gezinnen/ partnerships. Lidmaatschapsgeld te betalen bij de aanvang van het nieuwe jaar.

NVSO Registre de Associations: Tribunal d'Instance de Schiltigheim Volume 16 - n° 772

Banque: CIC Schiltigheim IBAN: FR76 3008 7330 0200 0118 0790 118 / BIC: CMCIFRPP t.n.v. ANSE